

Reflecties op kwaliteit

Deel 3 | De kracht van toetsen | SamenWijzer 2020

Het einde voor ogen

In het 1^e deel van de serie Reflecties op kwaliteit is het SamenWijzer antwoord op de vraag ***Wat is kwaliteit?*** verwoord.

In deel 2 van de serie zijn wij ingegaan op de vraag of het objectief maken van kwaliteit mogelijk is?

Nu de wereld in het eerste halfjaar van 2020 wordt gedomineerd door het Covid 19 virus en bijna alle vanzelfsprekendheden opnieuw worden gewaardeerd, is het interessant om in deel 3 nu het thema Toetsen eens nader te beschouwen.

Centraal in deze derde Reflectie op kwaliteit staat daarom:

De kracht van toetsen

In dit nummer

Waarom toetsen?

Vereenvoudiging

Feedback

Het beste uit een kind?

Verantwoording

Toetsen krachtig?

Raakvlakken met onze visie

Waarom toetsen?

In het eerste halfjaar van 2020 wordt Nederland en een groot deel van de wereld gedomineerd door het Covid 19 virus. Vanzelfsprekendheden blijken niet vanzelfsprekend. Onderwijs op school maakt plaats voor thuisonderwijs, examens en toetsen worden in een andere vorm gegoten. Voor sommigen rijzen (wederom) vragen over de noodzaak van toetsen.

Het thema Toetsen kon vóór de Covid 19 crisis in onderwijsland al rekenen op veel interesse. Voorstanders van toetsen vinden het logisch dat er wordt getoetst om de ontwikkeling van een kind te kunnen volgen, tegenstanders verzetten zich er fel tegen en vragen zich bijvoorbeeld af of je meet wat je wilt meten.

Bijna alle professionals hebben er wel een mening over. Dit derde artikel in de serie Reflecties op kwaliteit gaat over Toetsen. Waarom, hoe en waaraan toetsen wij? Welke vragen komen dan aan bod en natuurlijk mag ook een relativerend perspectief in relatie tot kwaliteit niet ontbreken.

“Effe checken,
logisch toch?”

Toetsen?

**Zitten die niet op
een piano?**

De docent
van
Loesje

Vereenvoudiging

Laten we starten met een vereenvoudiging. In alle eenvoud zit toetsen in ons dagelijks leven verstopt. Letterlijk voor de spiegel staan om te kijken of je haar nog goed zit is hier een heel natuurlijk voorbeeld van. En wat te denken van het proeven van de pastasaus die je net hebt klaargemaakt. Opgaan voor een rijexamen is geen vraag meer maar een vanzelfsprekendheid. Kortom we toetsen de hele dag door op verschillende manieren. Toetsen zit ons in het bloed: even checken waar onze inspanningen toe hebben geleid.

Die intrinsieke behoefte om even te checken zien wij ook terug bij onze kinderen. Van jongs af aan komen zij met de vraag: Heb ik het zo goed gedaan? Die afhankelijke vraag vormen wij in het onderwijs graag om tot meer zelfinzicht. Wij beantwoorden deze vraag met een wedervraag: “Wat vind je er zelf van?” Ook op latere leeftijd blijft die behoefte aan feedback er vanuit het kind of de scholier: “Heb ik het proefwerk gehaald? Begrijp ik alles? Welk cijfer heb ik gehaald?” Kortom, doe ik het goed?

Feedback

De behoefte aan feedback, aan een check of het is gelukt wat is bedoeld, is in onze visie een menselijke behoefte. Zoals in ons eerste artikel verwoord, gaat kwaliteit voor SamenWijzer onder andere over het voldoen aan de norm. Dit kun je zo zwaar maken als je zelf wilt. Wij nemen het vooral licht op en kijken er logisch naar: het gaat ons om de check of het is gelukt zoals je het had bedoeld. Die feedback geeft mogelijk bevestiging op de goede weg te zijn en ook eventuele aanknopingspunten voor verbetering waarmee een bijdrage geleverd wordt aan het verder versterken van de kwaliteit van onderwijs.

Het beste uit een kind?

Is toetsen in het onderwijs dan per definitie goed? Een goede vraag wat ons betreft. Om deze vraag te kunnen beantwoorden voegen wij graag eerst nog een perspectief toe aan dit onderwerp, namelijk die van het kind. Het bestaansrecht van SamenWijzer ontleen wij aan de vraag: Wat voeg ik toe aan het leven van een kind? De volwassen begeleider van het kind in het onderwijs wenst een positieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en daarmee aan het leven van het kind. Dit wordt ook wel eens verwoord in ‘het beste uit het kind halen’ waar anderen spreken over ‘de potentie van het kind willen benutten’. Potentie moet wat ons betreft in een breed perspectief worden gezien namelijk met aandacht voor de totale ontwikkeling van het kind. Sommige aspecten van die potentie zijn meetbaar, andere in mindere mate. Het motief voor het benutten van de potentie van kinderen past bij het willen weten wat het effect is van de aandacht en interesse die je aan het kind geeft.

Verantwoording

Tijdens onze ontmoetingen in het onderwijs merken wij dat het waarderen van de kwaliteit vanuit een positieve grondhouding veel organisaties aanspreekt. Om te weten wat goed is, is het raadzaam om een norm af te spreken. Zo werkt het ook met het rijbewijs, er is een kader waaraan je tijdens je examen moet voldoen. Die norm in het onderwijs wordt in Nederland middels het Waarderingskader van de Onderwijsinspectie gedeeld. Wij hechten er belang aan om naast deze externe norm, ook de interne normen in besturen te expliciteren. Iedere professional heeft immers beelden over de goede les, de goede leider, de goede school en goede ondersteuning. En scholen hebben naast die basisnormen ook eigen afspraken en vastgelegd ambities. Zij willen daarin uitblinken of zich onderscheiden ten opzichte van anderen.

Het thema toetsen kan wat ons betreft dan ook niet besproken worden zonder de invalshoek van verantwoording. Een toets, zo zou je een interne audit ook kunnen noemen, is namelijk ook een hulpmiddel om naar jezelf, naar belanghebbenden in je organisatie en naar externen te verantwoorden. Dat is wat ons betreft geen kwestie van moeten, maar van willen. Het kan erg prettig zijn om te delen wat goed is gegaan, waar je als organisatie trots op bent. En vanuit die positieve waardering volgt dan als vanzelf ook de aandacht voor de aspecten die versterking behoeven.

Wij zijn er blij mee te lezen en in de praktijk te merken dat de Onderwijsinspectie in Nederland ook de methodiek van Waarderend Onderzoeken een prominente plaats geeft in haar toezicht.

Doen wat je belooft: een belangrijk SamenWijzer principe.

Draagvlak: samen dragen we kwaliteit

Impact: zorgen voor toegevoegde waarde

Positief: wat gaat goed en wat kan beter?

Toetsen krachtig?

De vraag dus of toetsen per definitie ook krachtig zijn is daarmee nog niet helemaal beantwoord. Toetsen bij jonge kinderen wiens ontwikkeling soms nog grillig kan verlopen is niet per definitie krachtig. Toetsen die tot druk leiden bij kinderen en leerkrachten is niet wat wij wensen. Toetsen als statussymbool voor ouders die hun kind daarmee kunnen vergelijken met anderen lijkt ons niet de bedoeling. Hoewel de behoefte van ouders aan objectiviteit over de ontwikkeling van hun kind zeker te begrijpen is. Anderzijds is het idee volgens ons te eenzijdig dat kinderen ‘slachtoffer’ zijn van toetsen.

Toetsen om te checken of het is gelukt wat je hebt beoogd vinden wij bijna natuurlijk. De wijze waarop je vervolgens met de uitkomsten om gaat bepaalt het gewenste effect. Wij ondersteunen professionals graag om de balans te blijven houden in de toets als hulpmiddel om te kijken of een inspanning is gelukt (voldoen aan de norm) en het individuele kind. Onze methodiek van waarderend onderzoeken met de drie vragen: wat gaat goed, waarom gaat dat goed, en wat vraagt versterking, is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Raakvlakken met onze visie

Het onderwerp toetsen heeft raakvlakken met de SamenWijzer visie. Wij denken daarbij aan de waarderende aanpak die wij voor staan. In die waarderende volgorde zijn de drie vragen en het waarderend interviewen krachtige hulpmiddelen om tot verdere groei en ontwikkeling te komen. Dezelfde evaluatieve vragen kunnen gebruikt worden in de check of gelukt is wat vooraf beoogd werd.

Een ander raakvlak met onze SamenWijzer visie is het objectiveren. Hierover hebben wij in ons tweede artikel in de serie Reflecties op kwaliteit uitgesproken. Tijdens een interne audit volgens het SamenWijzer concept, onderzoeken wij de onderwijskwaliteit op verschillende manieren. Naast de 1^e indruk, de presentatie over en door de organisatie zelf en documentenanalyse vinden er tijdens een audit verschillende interviews plaats. Het samenbrengen van de opbrengsten uit die verschillende informatiebronnen en het doorlopen van een beslisboom helpen bij het objectiveren van kwaliteit. Zo kijken wij graag naar toetsen: één van de invalshoeken om de kwaliteit van het leerproces te meten. De observatie van de professional, de presentatie van het kind zelf en het onderzoek naar het schriftelijk werk en de toets vullen elkaar aan om tot een objectief beeld te komen.

Deel 4 in deze serie zal gaan over het thema:

De kracht van waardering